

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Varga István*
Cím: *Nagy-Budapest nagy feladatok ról a fővárosra*

Forrás: *Újság*

Bn. (Hely) *1942. júl. 26.* (Idő) (Köt. v. füz.)

Osztályozás	
Tárgy	<i>725.091</i>
Hely	
Idő	<i>"1942"</i>
Személy	

Nagy-Budapest nagy feladatokat ró a fővárosra

A főváros terheket vállal magára az egyesítéssel, a lakosság pedig évtizedes kívánságainak teljesülését kapja meg

Az utóbbi évtizedek alatt alig volt kérdés, amely olyan egyöntetű helyeslést váltott volna ki, mint *Szendy* Károly budapesti polgármesternek kezdeményezése, hogy a külföldi világvárosok mintájára Budapestből Nagy-Budapestet alakítsanak. A vágy és kívánság Nagy-Budapest után tulajdonképpen nem ujkeletű. Már a század elején felbukkant, amikor nagy lendülettel kezdtek a pestkörnyéki települések nagyobbodni. Nagy-Budapest megalkotására az első komoly akciót Pest vármegye indította meg, mert akkori vezetői látták és tudták, hogy Budapest amerikai iramu fejlődése nyomán keletkeznek és nagyobbodnak a periferiális városok és községek anélkül, hogy azoknak az urbanitással járó intézményeket és berendezéseket megadhatnánk. Budapest akkor szinte virágkorát élte, iskolákat, fürdőket, középületeket emelt, tőkéletesítette a vízvezeték és csatornázást megváltoztatta a magánkézben lévő gáz- és elektromosvállalatokat, hozzáállt a közlekedés köztesítéséhez, megalapította a községi élelmiszer-

üzemet, kibővítette a kórházakat és újakat emelt. Általában igyekezett, méltóvá lenni az országban elfoglalt rangjához és a nyugati országok fővárosaihoz hasonlóan világvárossá fejlődni.

A századeleji tervek

Az alkotásnak ebben a termékeny korszakában, mely különösen *Bárczy* István polgármesternek az idejére esett, a Nagy-Budapest kialakításának terve állandóan kísértett, de nem jutott közel a megvalósuláshoz, mert az amugy is óriási kiterjedésű Budapesten ezernyi tennivaló volt. Lakossága már akkoriban közeledett az egymillióhoz, 1700 utcája és utja volt, ezeket kellett kiépíteni, a 32.538 kat. hold nagyságú fővárosi területet rendezni, parkokat és tereket valóban parkokká alakítani, az elhanyagolt budai és óbudai részekbe a közműveket bekapcsolni és ezernyi más teendőt elvégezni. Nagy-Budapest kialakítását az első világháború bekövetkezése hiúsította meg. Akkoriban erre nem gondolhattak és a terv elaludt a forradal-

makat követő időkben is. Két évtizeden keresztül újra hallgattak a terv felől, amíg most *Szendy* Károly polgármester könyvet kitevő tanulmánnyal nem lépett a nyilvánosság elé és mutatta ki, hogy ugy a főváros, mint Pestkörnyéke érdekében Nagy-Budapest megalakítása most már szinte halaszthatatlan terv. A terv ellen csak Pest megye alispánja és hívei foglaltak állást, akik eddig pusztán azt az egyetlen objektív kifogást emelték, hogy Pest megye lényegesen megkisebbedne Nagy-Budapest kialakítása révén és a megye igen jelentős adóbevételektől esne el. Ezzel szemben a Nagy-Budapesthez csatolandó városok és falvak lakossága viharos örömmel ünnepli a tervet és a maga részéről nem győzi ismételni, hogy annak végrehajtása kedvére való. Nagy-Budapest tulajdonképpen már meg is alakult, mert a budapesti m. kir. Államrendőrség hatásköre jóformán felöleli azokat a területeket, amelyeknek az idecsatolásáról szó van. A Közmunkatanács, amely a városrendezési tervet és általában az építkezések fe-

lett dönt szintén Budapest városi határain túl fekvő területek felett is rendelkezik, de vannak budapesti közintézmények, így elsősorban az Elektromosművek és a Gázművek, amelyek szintén már Nagy-Budapest területén fejtik ki nélkülözhetetlen működésüket.

Villanyt, gázt és vizet a környéknek

Az egyesítés tulajdonképpen már csak közigazgatási aktus volna, amelynek nyomán azután ki kellene terjeszkednie a székesfőváros intézményei mindegyikének az új területekre, hogy a fővárosi élettel együttjáró közegészségügyi és kulturális tekintetből fontos intézmények működése oda is kiterjeszhető legyen. Elsősorban meg kellene oldani a villanyáramszolgáltatás kérdését. A szóban lévő terület jelenleg nyolc villamosvállalat látja el a szükséges ipari és világítási árammal. A nyolc vállalat a legutóbbi adatok szerint 87.5 millió kilowattóra áramot szolgáltatott bérloőknek, amiből csak 46.7 millió kilowattórát termelt a maga műhelyeiben, míg a többit a Fővárosi Elektromos Művektől vette át. Valóságban tehát szinte a fele mennyiséget Budapest szolgáltatja már most is Pestkörnyéknek. Az egyesítés esetén természetesen ezt a nyolc vállalatot meg kell váltani, mert képtelenség volna, hogy a fő-

város a maga hatalmas elektromosművei mellett nyolc-tíz vállalatot megtűrjön. A megváltás természetesen nagy áldozatokat követel, de azt a cél érdekében vállalni kell. A gázellátás szempontjából is sok a tennivaló, bár a pestkörnyéki városokat a fővárosi gázművek látják el világítási és ipari gázzal. Egyedül Kispesten van gázvállalat, de ennek sincs gázgyára, hanem a főváros gázműveitől vásárolja a gázt és továbbítja bérloőknek. Hasonló a helyzet Ujpesten is, ahová a Budapesti Gázművek közvetlenül szállítják a gázt. Az egyesítés során sok ezer kilométer hosszúságban kell majd gázvezeték lefektetni, amely óriási kiadásokat jelent majd a Gázművek számára. Hozzávetőlegesen számítva már az első évben 6.5 millió pengő befektetést jelent a Gázműveknek Nagy-Budapest megalakulása.

Bonyolultabb a helyzet a vízellátás kérdésében. Meglepetésszerűen hat, hogy Budapest közvetlen környékén igen sok helyen egyáltalán nincsenek még vízművek. Ujpesten, Kispesten, Csepelen, Pestszent-erzsébeten, Budafokon, Mátyásföldön, Albertfalván, Rákoshelyen és Rákosligeten van vízvezeték. Ezt részben magántársaságok, részben kincstári intézmények valósították meg. Ezeket meg kell váltani és a vízművekkel el nem látott helyeken a vezetéseket lefektetni, a vízszolgáltató telepeket megnagyob-

bitani és fejleszteni, mert a számítások szerint Nagy-Budapestnek mostani 1,732.065 lakosa huszonöt-harminc év múlva legalább két és félmillió lesz, ami azt jelenti, hogy majdan a fővárosi vízműveknek naponta legalább 640.000 köbméter vizet kell szolgáltatnia. Az előzetes számítások szerint a vízvezeték szükséges kiterjesztése, a víz-

művek elengedhetetlen kibővítése 94 millió pengő költséget zudít a fővárosra.

Még siralmasabb a helyzet a csatornázást illetően a fővároshoz csatolandó területen. Közegészségügyi szempontból szinte az első tennivaló ennek megépítése. Ezzel is legalább százmilliók költség zudul a fővárosra.

Korszerű közlekedés

Ezek a legfontosabb közművek, amelyeket nyomban Nagy-Budapest kialakítása után az egész területre ki kell építeni. Ehhez az óriási nagy munkákhoz járulnak majd a kisebb jelentőségű, a főváros életét nagyvárosiassá tevő intézmények kifejlesztése és kiterjesztésének költségei. Így különös jelentősége van a közlekedés korszerű rendezésének. A főváros már évek előtt megszerezte a HÉV-et, de tulajdonképpen nem fejlesztette azt kellőképpen ki, míg ha az egyesítés megtörténik, úgy feltétlenül nagyszabású beruházásokkal kell kiépíteni a közúti vasúthálózatot és minden egyes ujonnan a fővároshoz csatolt falut és várost bekapcsolni a főváros úthálózatába, hogy az egyesítés ne csak a papíron legyen meg,

hanem a valóságban is. Döntő jelentősége lesz az autbusz közlekedés megszervezésének. Ennek előfeltétele a jó utak építése, ami szintén igen nagy költséget jelent. Kétségtelen, hogy ezek a beruházások óriási összegeket emésztnek fel, nagy terheket rónak a főváros lakosságára, felemelik az ide csatolandó területek lakóinak adóterheit, ám, de ezzel szemben éppen a közlekedés megjavításával közelebb jutva egymáshoz, a forgalomnak olyan emelkedésére lehet számítani, amely az iparnak és kereskedelemnek nyomban észrevehető új lendületet ad és kényelmi szempontokon kívül anyagi előnyöket is meghoz úgy a környékbeli lakoságnak, mint a főváros dolgozó néprétegeinek.

is világossá teszi a néző előtt, hogy a történet a paradicsomi keret által teljesen körülrzárt egységet jelent.

Bármilyen lesz is azonban a végleges megoldás, egy bizonyos: ha művészi szempontból sikerül, az egész világon igen nagy propaganda-értéket jelenthet a magyarság és a magyar kultúra részére. Ezért kell minden eszközt és minden tehetséget latbavetni a mennél tökéletesebb megalkotás érdekében — legyen ez valóban az első igazi magyar világfilm. Bár valósulhatna meg ez az álom mielőbb és minél szebben — adja Isten és mi is kívánjuk.

VARGA ISTVÁN